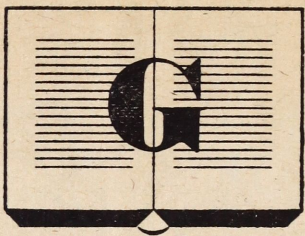

Glennai Peter 1693.
Tholci Miller's history

97

RM 1. 3° 892

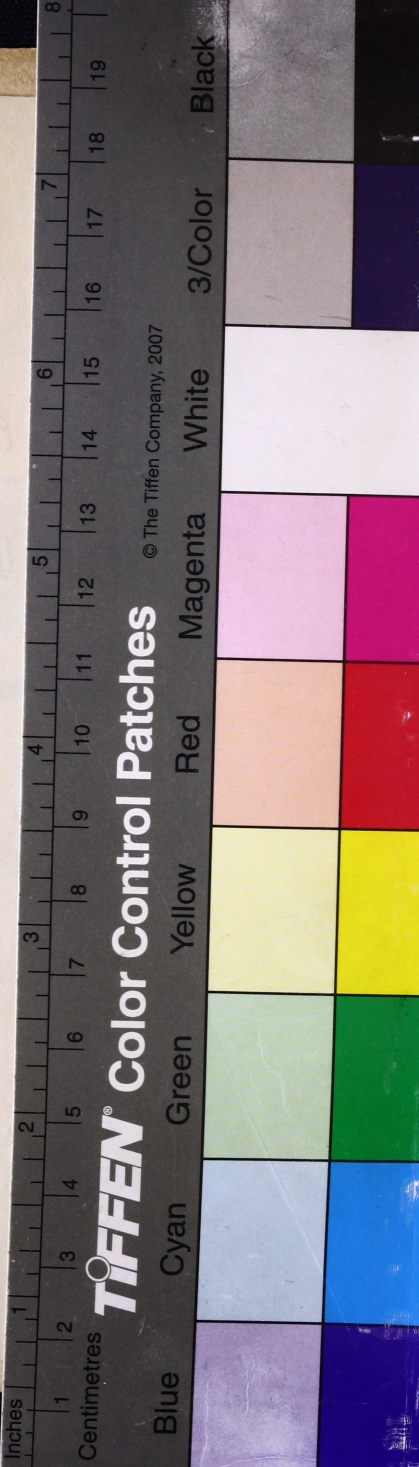

654
Ezen kiadás unicum.

Régibb kiadásai: Debreven 1574.
Löce. 1629.

St. I. 1147

6436 K. h. alv.

Az híres neves

THOLDI MIKLOSNAK

JELES CSELEKEDETIRŐL^o
ES BAJNAKSÁGARUL
való

HISTORIA.

Irattatott

ILLOSVAI PETER

álíal.

Konoxp

1878. III. 24.

K O L O S V A R A T T

ANNO M. DC. LXXIII.

1073

For the use of the
Library of the
University of Michigan

Received of the
Library of the
University of Michigan
the sum of \$100.00
on the 1st day of
January 1881

1881

Az híres neves

THOLDI MIKLOSNAK

JELES CSELEKEDETIRŐL^Ö
ES BAJNAKSÁGARUL
való

HISTORIA.

Irattatott

ILLOSVAI PETER

álal.

Koncz

1878. III. 24.

K O L O S V A R A T T

ANNO M. DC. LXXIII.

1873

RM. 1. 8. 892

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADEMIÁ
KÖNYVTÁRA

Oftan emlekezem az el-múlt időkről,
Az el-múlt időkben jó Thóldi Miklósrúl, ő
nagy erejéről jó vitézségéről, cs. da hogy mind ed-
dig sem emlekeztünk erről.

Az örök Istennek nagy sok ajándéka, mellyel mind ez világ
kőrös környül rakva, az erősség sem utolsó ajándéka, mellyel Th
di Miklóst régen ő meg-áldotta.

Gyakran gondolkodtam ezen én magamban, keveset olva-
fok rólla Chronikában, maga méltó volna írni ezt-is abban, az
ének szerzők-is feleltek dőlgekban.

No azért okait szép rendel meg-értsük, Isten ajándékát ben-
ne meg-tekéntsük, az jó vitézeknek például jelentsük, az félsme-
feket ezzel meg-bátorítsuk.

Irtak akkor ezer három száz és huszban, Thóldi Miklós hogy
születék nagy faluban, Velencei Károly vala királyságban, erőss
vástag gyermek Thóldikicsiny korában.

Fiát Thóldi Lőrincz fel nevelte vala, az öregbik fia jó Thóldi
György vala, Károly udvarában György ám fel-nőtt vala, Károly
fiát ez Thóldi György szolgálta vala.

Idő telvén Thóldi meg-báztatodék, Thóldi husz estendős va-
la hogy ez esék, az jó Károly Király világbul ki-mulék, akkor Ma-
gyar ország siralomba hozaték.

Károly fiát Lajost Királlyá választák, Urak az Királynak nagy
hiyen szolgálnak, Laczfi András neve az Nádor Ispánnak, nagy U-
rak Budában az Királynak szolgálnak.

Othon Thóldi Miklós lakik az annyával, lát minden dolog-
hoz az béres szolgákkal, hatalmas erejét nézik nagy csudával, nagy
malom kőveket emel fel karjával.

De hogy Budából Thóldi György meg-jött vala, Virézlő szolgai Rudat hánnak vala, Thóldi Miklós ott köztök forgódik vala, viszsza két annyira az rudat veti vala.

Olly nagy nehéz követ mellyet hánnak vala, azt-is sokkal meszszebb viszsza veti vala, bátyának az dolog mind hirivel vala, Ötsét ez dologért gyakran meg-feddi vala.

Magában Thóldi György ugy búskodik vala, Miklófra ötsé-re nagy baragja vala, szerető szolgáját mert meg-ölte vala, az ré-ten és nádon Miklós bujdosik vala.

Igen keferüli Miklóst az ő anyja, titkon azért ötet éléssel táp-allya Szárca monnyal néha őasztalát tartya, míg meg-kegyelme-zenékie az ő bátya.

Nem sokára Laczfi András jó Budára, Erdélyből indula La-jos udvarába, az uton mentében Váradot haladá, Nagy falu ha-tárán hadával hogy ballagna.

Ott egy által uton hogy ő mégyen vala, véletlenül utát el-vesztette vala egy rakodó széna szekeret lelt vala, Thóldi Miklós kezében nyomtató rud vala.

Sok szóval az utat tőle kérdik vala, Thóldi Miklós ezen igen busult vala, nyomó rudat fél kezével kapta vala, Buda felé azzal utát mutattya vala.

Történék hogy ismét esék gyilkosságba, mellyért követke-zék neki bujdosása, bollyog és bujdosik mégyen jó Budára, csak hamar bé-jura ő Pestnek városába.

Alá függesztette fejét nagy bánatban, mert edgy pénze-is nincs üres tarsollyában, téhen vágó hidhoz mégyen koplalásban, hogy májat kaphasson ólálkodik magában.

Pokol fene bika szarvon kötve vala, kit akkor mézfáros vág-ni akar vala, bika rugaszkodván kötél szakatt vala, Thóldi Mik-lós látá bika után fut vala.

Hamar hogy el-éré farkon meg-ragadá, az farkánál fogva mé-fárszékhez voná, ki ez dolgot látá felette csudálá, Miklósnak ak-koron sok máj adatott vala,

Az után Budára hogy által ment vala, mélszárosnak ott-is igen szolgál vala, nagy tehén tagokat egyedül hord vala, mellyért mélszárosok Miklóst jól tartják vala.

Nem sok napra méne Király konyhájára, nem vala Udvarnál Thóldi György az bátyja, csak étéjért a' szakácsokat szolgállyá, étel után szennyes fazakokat mos vala.

Onnét az Dunára vizért küldik vala, két jó öreg kondért hamar ragad vala, két kezében vízzel teli hozza vala, az ő nagy erején el-álmélkodnak vala.

De mikor vitézek rudat hánnak vala, Iffiu Lajos Király sokszor nézi vala, Miklós-is konyháról oda ballag vala két annyira veti Király csudállyá vala.

Egyszer Király kérdé honnan való vólna, Thóldi Györgynek mondgyák attyafia vólna, gyilkosságért hazul el-bujdosott vólna, Thóldinak az Király meg-kegyelmezert vala.

Parancsolá Király levelét meg-írnák, Thóldi Györgynek írta, mint hű szolgájának, kegyelem meg vólna öcsének Miklósnak, ha tartaná Miklóst othon, írta nagy kárnak.

Vővé az levelet Thóldi György s' olvasá, öttét igen feddée-rőssen dorgálá, Miklóst ő két lóra fel-éppitte vala, szolgálatra tőle és úgy kéredzik vala.

Rá gondolván magát kétlóval indula, Annya Thóldi Györgynek Miklóst szánnya vala, száz aranyat ros téstába csinált vala, hűtős szolgája csak e' dolgot tudgya vala.

Annya Thóldi Györgynek szolgát azon kéré, jó Thóldi Miklósnak halászen szüksége, akkor ros kenyerét eleiben tegye, ros kenyér bélivel Thóldi szükségét tegye.

Mikor vitész Thóldi Budára ment vólna, akkor az Lajosnak újj Udvara vala, edgy Cseh vitéznek az öklelés áll vala, minden öklelésben vitész el-ejtett vala.

Ott egy özvegy aszszonynak két vitész fiát, Cseh meg-ötte vala kiből lásd nagy buvát, tart vala az aszszony rajtok nagy fíralmat, Thóldi Miklós érté meg fíralomnak okát.

Olly igen meg-száná az aszfony sirlalmát, monda hogy meg-
állya nékie boszszúját, hamar Cseh vitéznek küldé azért ő tollát,
mert ő vélle akar késértetni szerencsét.

Mind egy akarattal ketten indulának, két csólnakon Duna
szigetbe jutának, Számtalan sok népek Duna parton állanak, nézik
a két vitézt a szigeten mint járnak.

Imé mihelt Tóldi a porondra juta, és csólnakbul bátran,
fegyverét ki-raká, ottan ő csólnakját vizen el-bocsátá, az Cseh vi-
tész kérdi mi légyen annak oka.

Tudod vitéz monda, elég egy embernek; vizen edgy csólna-
kon járni engedgy ennek, meg kell itt ma halni tudod edgyikünk-
nek, nem szűklég az hajó osztán holt embernek.

Imé tóldi szibül Ur Istent említe, erős Cseh vitézzel osztán,
szemben méne, szörnyű rángatással fārasztá epeszté, ugyan ropog
vala az Cseh vitéznek teste.

Csudálatos vala Thóldi erőssége, keze között Csehnek el-
olvada teste, Cseh vitéz hogy látá ottan el-ijede, azért Thóldi Mik-
los Csehet térdére ejté.

Olly igen szabadván Cseh vitéz így szólla: fiam kérlek de ne
fiels halálomra, tizenkét vitéznek minden sok marhája, tiéd léfzen
vitéz magammal apródsága.

Meg tem hajla szíve jó Thóldi Miklósnak, hamar fejét vévé
az Cseh Mikolának, Fejét és marháját adá az aszfonynak, így állá
boszszúját meg sirlalmas aszfonynak,

Királynak ez dolog adaték tudtára, Thóldi vitézségét erejét
csudálá, Király azért ötet fejéhez választá, és tizenkét lóra néki hó
pénzt adata.

Több dolgai között jó Thóldi Miklósnak még iffiú vóltárul
ilyeneket irnak, Szólgáló leánya Királyné aszfonynak, edgyko-
ron meg-hala, mondgyák Herczeg leányának.

Az idő akkoron szép follyással vala, az bálvány imádás im-
már meg-szűnt vala, leányt nagy gazdagon el-temették vala, u-
tolsó becsület azzal adatott vala.

Tisztetség adassék minden személyneknek, Budában halál-
lón egy fő embernek, íffú felesége meg-marada ennek, Thóldi sze-
relmére igen gerjedez ennek.

Vala okosága a tisztes aszfzonymnak, Izenetitel-uná az Thól-
di Miklósnak, edgy gazdag vacsorát készíte Thóldinak, vigan akar
véle mulatni, irá annak.

Majd minden házait aszfzony fel-czifrázá, az ablakokat kár-
pitokkal bé-voná, az edgyik ablakra melly kárpitor vona, azon
szép oroszlány arannyalirva vala.

Vendég hogy érkezék csak edgy kis apróddal, az aszfzonki-
nállya hizelkedő szóval, Thóldi csak ingében vetkező azonnal,
kezde ott ugrálni nagy maga mutatással,

Gyakorta hallottam aszfzony néki monda, náladnál ugrás-
ban nincs jobb ez világba, az én szerelmemért amaz oroszlányra,
kérek ugordgyál-fel az én kívánságomra,

Ottan Thóldi Miklós hátra iramodék, az aszfzony kedvéért
edgyet kettőt ugrék, fene oroszlányra hamar fel-ugordék, Buda
piatzára Thóldi ezenközben ugrék.

Csak nyaka nem szegék igen boszfzonkodék, Thóldi edgy
imegben ott kün pironkodék, Buda városában éjjel ott bujdosék
és egy Lakatoshoz ő buvában bé-lépék.

Ez lakat gyártóval éjjel el-indula, áll kulcsal bé-méne az kis
kápolnába, gazdagsággal való rakott sírt fel-bonta, sírba hogy bé
szálla gazdagságot ki ada.

Nagy hamar lakatos az követ mozdítá az kő Thóldi Miklóst
oda bé szorítá, Lakatos ijede onnét el-ki fura, veszekedik Thóldi
azomban meg-virrada.

Sok vesződés után vállát erőssíté, az nagy Bálvány követ
el-fel-emelíté, ijettében sírbul magát el-ki-veté, Lakatos ruhában
ő szállására méne.

Íffúságabéli rób sok dolgairul, én mostan nem szóllok sem-
mit az többirül, szóllok vénségének csuda dolgairul, ő nagy erejé-
ről szóllok virézfégérül.

Sok

Sok nap után levél juttat az Királynak, nagy parancsolattya Cseh Király Császárnak, adaját kívánja jó Magyar Országának, és személyét látni Iffiu Lajos Királynak.

Parancsol az Császár azt írja Királynak jőjön jó hozzád adaját Országodnak, tizenegy Királyok mostan nálam vannak, azok is mindnyájan téged látni akarnak.

Ezt hogy hallá Király igé meg-busúla eszes fő Tanácsit gyorsá béhivatá, Császár kívánságát levelét mutatá, ott Lajos Királynak Laczfi András így szólla:

Semmit ne bánkodgyék te Felséged ezen, főfő vitézivel sőt el-fel-készüllyön, Thöldi Tör hordozó velle edgyütt mennyen, Laczfi András öcsém Ország hadnagya légyen.

Rettenetes haddal ezentúl indullyunk Prágában Császárral hamar szemben legyünk, kívúl a mi haddal bátran meg maradunk, meg-láttya Felséged ott-is mit cselekedünk.

Vagyon Lajos Király olly nagy készülékben, sok erős vitézek vannak seregében, nagy urak velle indulának örömben, meg-mondom neveket uraknak e versekben.

Az Nádor István Hedvári Kont István, Lőrincz, Laczfi András, István vala és Miklós, Laczfi Mihály, és a' vitéz druget Miklós, Be-bék István Be-bék György nagy Garai Miklós.

Jó Lőkös Bertalan és Gilethi Miklós, Kanisai Lőrincz vala jó Tör Miklós jó Péterfi Tamás vala Szécsi Miklós, jó Szudár György vala és vitéz Thöldi Miklós.

Lajos Király hamar ezekkel indulá, Morva mellé mozog lassan az ő hada, Trincsént meg-haladá Cseh országba hata, Prága városához nagy hadával el-juta-

Otta' város körül táborát jártatá, vitéz magyarokat minden nép csudállya, Lajos Királyt Laczfi András úgy oktattya, Károly Császár előtt félelmét ne mutassa

Semmit ne fély Király kérd meg az Császártul, mi okért fárasztott minket országunkból Prága kapuját mi meg-veszszük Csehektől, Isten velünk ne fély semmit a' Cseh Császártul.

Tizen-

Tizenedgy Királyok az Császárral vadnak, Lajos Király még
gyen Urak véle vadnak. viréz Thóldi Miklós inasla Királynak, ki-
rály el-bé-lépék eleiben Császárnak.

Az Király oly igen meg-ijjedet vala, ijettében szólni egyt
sem tud vala, farkát Thóldi Miklós úgy nyomodgya vala, farka-
bul Királynak a' vér-is ki foly vala.

Nagy vak-merőn Magyarok indulának, Prága kapuján ha-
mar rohanának, Csehektől az kaput meg-vővék futónak, város-
ban börtöket csak hamar fel-rontának.

Vagyon nagy kiáltás széllyel a' városban Császár sejt
nem tud ebben a' dologban, edgy követ el-juta hogy hirt tégyen
abban, Thóldinak buzgánnya vagyon kőntös ujjában.

Ott kőntös ujjával követet úgy csapá, mindgyárt hogy vi-
lágbul ki-mulván meg-hala, csak hamar más követ azt királya
vala, Prágát az Magyarok régen meg-vőtték volna.

Sifakkal Magyarok a' pénzt mérik vala, Skárlát Gránátnak
singi kopia vala, Thóldi Miklós királyt tászigállya vala, Lajos Király
azért Császárnak így szóll vala:

Ertsem okát Császár mire most hivattál, meszfűl orszá-
gombul ide farasztottál, talám csak próbádnak engem alítottál,
hogy tőlem Uradtól adót venni kívántál.

Rövid szóval monda Császár az Lajosnak, nincsen helye,
nálad valami tréfának, fiam Lajos békét hadgy most haragodnak,
izeny Magyaroknak hogy ne kóborollyanak.

Vegyed fiam Lajos atyafiságomat, ez Királyokat ismérd
mint barátidat, városombul küld-ki kóborló hadadat, örök béke-
séget szerezzünk mi hit alatt.

Thóldi bottyát elő rántá s' monda nékik: meg-hidgyétek ti
ezt tizenegy királyok, agyatokban rontom arany koronátok, U-
ratokat Lajost ha jól nem szölgálljátok.

Császárral egyemben, hidd igaz dolognak, tizenegy királ-
lyok talpokra állának, jó Lajos Királynak mind fejet hajcának, úgy
rettegnek vala nagy bottyátul Miklósnak.

ültetése mellé Császár Lajos Királyt, nagy vigan vendéglé ott a Királyokat Lajos ki-szállitá, az Magyar Urakat, Budába meg-tére vendéglé az Urakat.

Thóldira Lajosnak edgyszer lón haragja, bizony nem irhatok mi volt annak oka, három esztendeig nem ment bé udvarba, uy udvart hirdete Német-uy-hely várába.

Uy udvarba sok nemzetségek gyűlénék, jeles öklelések akkor ott lévénék, szép pálya futások győzködések lőnek, edgy Olasz vitéziül de mind el-ejteténék.

Tón emlékezeter a Király Thóldirul, ez dolgot meg-irák baráti Uy-helyből, egy Olasz az czimert el-vőtte Magyarul, az vén Thóldi Miklós gondolkodik magáru.

Edgy cseppet sem késék Pesten által méne, Claftromban Gárgyántul barát ruhát véve, kurta pej lovára mint edgy Barát üle, Uy-hely vára felé hamar el-ki léptete.

Mikoron Uy-helybe lovon el-bé-jura, Uy-hely piaczára szépen be-nyomtata, oktalán ő neki nagy öklelő fája, piaczon hogy nyargal szikrázik ló patkója.

Nagy öklelő fáját hogy fel-bánnya vala, nyakában csuklyája lobogdogal vala, derekán kápája hogy rengdegel vala, Lajos Király kérdi vallyon s' kicsoda vólna.

Nagy fel-szóval öklelő társot kér vala, az Olasz vitéznek hírré adták vala, hamar jó lovára Olasz fel-ült vala, gyorsán vén baráttal ő kapiát tört vala.

Egybe roppanának nézik sok ezeren, Olasz a nyeregből esék meszíze földén, az barát akarja fejét venni menten, Király azt kiáltja kegyelem neki légyen.

Lón ezen öröme jó Lajos Királynak, Czimere meg-maratt jó Magyar Országának, dicsireti tisztelége lón barátnak, így kegyelmeze meg Király Thóldi Miklósnak.

Ezeknek utánna hogy meg-vénhűtt vala, haja és szakálla meg-fejérült vala, Lajos Király Budán edgy gyűlést tört vala, az vén Thóldi Miklóst oda hivatta vala.

Lam akkoron Iztén Cella varowában, Tholdi Miklos vala
egy szép palotában, Széllal vigyáz vala világos ablakban, Iggyen dör-
gölődik feddődik s magában:

Oh én vén hajakalom hivatlan vendégem, Budára hivatott
mostan Király engem, Az Ifjú vitézek megcsufolnak engem, Király
parancsolra fel kel mennem énnékem.

De ha megállandod ott az te borbudat, Es meg tanítandod
most serdült fiakat, Gyöngyel meg fűzetlek mint jó hajakomat,
de ha nagy sejtembe hozod ténem magadat.

Szál onként tégedet én el ki szaggattak, Város piatzára fém-
re ki bántak, De ha meg mutatod magad az ifiaknak, Gyöngyb en
és aranyban téged be foglaltattak.

Mikoron fel jutta Tholdi jó Budára, Jó Sajos királynak fenyves
udvarába, Ifjak tekintének s vén hajakára, Eggyik az másinak
csufalásgba így hól vala:

Ez ember azt vétem régente Molnár volt, Es az lipos lákot
fejéhez verték vól, Málk vitéz monda, berezeg nem Molnár volt,
nem látodé inkább hogy ez régen halál volt.

Apró halatukáhot Merőn ez el nyelt volt, Halaknak halál-
ja állán ki átot volt, Tholdit az harmadik meg hólította volt,
Halládé te bátya Tholdinak iggyen hól volt.

Malacot Királynak eléb hoztak vala, Latom ludat hoztal
az is kedves nála, Az vén Tholdi Miklos ezt halgathya vala,
Mondhatatlan igen ezen megbukult vala.

Hét tollu bugánnya köntös uyban vala, Köntös ujjal
kípet az hól. érhet vala, Ottan ez világból el ki mulik vala,
Mig panaszlani jutának hármá ott meg hala.

Jó Sajos királynak ezt be mondtak vala, Tholdi viték-
ben hármat meg ólt vala, Azonba Miklos is királyhoz be
jutta, Király kérde okát miért mivelte vólna.

Király ha nem nézem vitézi voltomat, Mayd fejedhez
verném hét tollu botomat, Málkhoz meg feddenid apró kölkeidet,
Hogy meg ne csufolnak vitézi vén fejemet.

Akkor Tholdi Miklós királlyal így járja, Azonban a gyűlés
Budáról el oltja, Tholdi Miklós hara méne Nagy-faluban, két esz-
tendő mulván Tholdi Miklós meg hala.

Ott vagyon mostan-is Miklós feje csontja, Szerrelen temér-
dek agya-kaponyája, Még most is ott vagyon nagy öklelő fája, hi-
res ez világban híve nagy bátornága.

Vetek ez lön benne hogy réheges vala, Minden vereménsége
bor italban vala, ő nagy erejének nem lok hahnat látá, semmiben
masháját meg nem haporithatá.

Az ki ez dolgokat herxé bé verlekben, Az régi dolgokról lön
emlekezetben, Neve Vers herxének vagyon vers fejeiben, az ezet
öt-harban hetven négy estendőben.

V E G E

Rk 4204/1983

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

156

